

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО СТВОРЕННЯ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО САМООРГАНІЗАЦІЇ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

УДК 378.147

Оксана Микитюк, кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри життєвих компетентностей Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти вчителів

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО СТВОРЕННЯ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО САМООРГАНІЗАЦІЇ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

У статті розглядаються теоретико-методологічні аспекти компетентісного підходу до створення моделі підготовки старшокласників до самоорганізації здорового способу життя.

Ключові слова: компетентісний підхід, самоорганізація здорового способу життя.

Лім 11.

Оксана Микитюк, кандидат сельскохозяйственных наук, доцент кафедры жизненных компетентностей Львовского областного института последипломного педагогического образования учителей

КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ПОДХОД К СОЗДАНИЮ МОДЕЛИ ПОДГОТОВКИ СТАРШЕКЛАСНИКОВ К САМООРГАНИЗАЦИИ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ

В статье рассматриваются теоретико-методологические аспекты компетентностного подхода к созданию модели подготовки старшеклассников к самоорганизации здорового образа жизни.

Ключевые слова: компетентностный подход, самоорганизация здорового образа жизни.

Oksana Mykytyuk, Ph. D. (Agriculture), Docent of Life Competence Department Lviv Region Postgraduate Pedagogical Education of Teachers Institute

COMPETENCY APPROACH TO ORIGINATION OF A MODEL OF TRAINING OF SENIOR PUPILS FOR HEALTHY LIFESTYLE SELF-ORGANIZATION

The article discusses theoretical and methodological aspects of the competency approach to create a model training senior pupils for self-healthy lifestyle.

Keywords: competence approach, healthy lifestyle self-organization.

Постановка проблеми. Середовище школи – це сукупність умов і впливів, в тому числі і людських, які оточують учня, це простір і умова повноцінного життя всього шкільного колективу. В педагогічному сенсі середовище – це життєвий простір учня, який активно чи пасивно впливає на його свідомість, почуття, вчинки, ставлення. Властиво, таке здоров'язберігальне освітнє середовище формує у учнів позитивну мотивацію на здоровий спосіб життя, забезпечує формування та розвиток навичок збереження та зміцнення здоров'я. Учні повинні вдосконалювати свої фізичні можливості і зміцнювати власне здоров'я не тільки в режимі щоденних уроків фізкультури, а й різноманітних спортивних секціях та об'єднаннях, пройти поглиблене медичне обстеження, скласти програму зміцнення власного здоров'я. Останнім часом обґрунтоване занепокоєння викликає стан здоров'я школярів. За даними Міністерства охорони здоров'я серед дитячого населення за останнє десятиліття істотно (в 1,5 – 3 рази) зросла частота хронічних захворювань, які призводять до інвалідності [2, 3]. Це хвороби нервової, ендокринної, серцево-судинної, травної систем. Серед наших першокласників тільки 5 – 9 % практично здорових

дітей. Кількість хронічно хворих дітей збільшується за роки навчання у 2,5 рази.

Спеціалісти вказують на різні причини незадовільного рівня здоров'я сучасних школярів, серед яких відсутність в школі ефективної моделі виховання свідомого і дбайливого ставлення до власного здоров'я [2, 3]. Створення здоров'язберігаючого середовища має велике значення для цілісного розвитку особистості, оскільки організація навчально-виховного процесу в таких умовах дає змогу учням реалізувати свої здібності в різних сферах діяльності.

Глибокі зміни в сучасному суспільстві вимагають нових концептуальних засад підготовки педагогічних кадрів, розвитку їхніх особистісних та професійних якостей, підвищення інтелектуального рівня, формування компетентності. На нашу думку, одним із шляхів узгодження змісту освіти та технологій навчання із сучасними потребами є реалізація компетентісного підходу до підготовки фахівців, що дозволяє узгодити якість вітчизняної освіти з європейською. У зв'язку з цим здобуті в процесі підготовки вчителів знання, вміння та навички потрібно розглядати з точки зору кінцевого освітнього результату – формування компетентностей [1, 2, 3, 4, 5, 6].

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО СТВОРЕННЯ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО САМООРГАНІЗАЦІЇ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Сьогодні постала проблема створення нової гуманістичної моделі розвитку освіти, в центрі уваги якої – інтереси, потреби, мотиви та здоров'я конкретної людини.

Аналіз актуальних досліджень. Проблемам здоров'я і здорового способу життя студентської і учнівської молоді присвячено багато робіт і досліджень, в яких закладені теоретичні основи вирішення даної проблеми. Загальним проблемам здоров'я студентської молоді і її способу життя присвячені роботи Н. Абаскалова, А. Гендіна,; дослідженням впливу різних факторів на формування ЗСЖ студентів і учнівської молоді роботи В. Буйлова, Т. Іванова, В. Ніколаєва; досліджується рівень знань респондентів по даній проблемі А. Белоконь, Л. Ващенко, О. Савченко, Ю. Політова, Т. Бойченко, О. Шиян [1, 2, 3, 4, 5, 6].

Проведений аналіз літературних джерел дозволяє нам стверджувати, що намітилися тенденції до переосмислення способів її вирішення, що відображають зміщення акценту з сфери медицини у педагогічну сферу. В проведених дослідженнях відмічається, що спроби реанімувати фізкультурно-оздоровчу і спортивно-масову діяльність у вузах і старших класах загальноосвітніх навчальних закладів старими організаційними формами і методами, як правило, не дають бажаних результатів. Широке використання в освітньому процесі таких форм як консультації, лекції, практично не приносить результатів, або дає короткотривалий ефект. Ряд авторів [4, 5, 6] рекомендують створювати такі педагогічні підходи у формування здорового способу життя, які б істотно змінили проблемну ситуацію учнів старших класів по відношенню до свого здоров'я і стилю життя.

Мета статті розглянути теоретико-методологічні аспекти компетентісного підходу до створення моделі підготовки старшокласників до самоорганізації здорового способу життя.

Виклад основного матеріалу. На нашу думку, понятійний апарат, що характеризує сутність компетентісного підходу дозволяє зсилатись на роботи І. Зимня, Д. Равенна, Ю. Татура, А. Хуторського [9, 10, 11]. Таким чином, в нашому розумінні компетентісний підхід – це сукупність загальних принципів визначення мети освіти, організації освітнього процесу і оцінки освітніх результатів. До таких принципів відносяться – суть освіти полягає у розвитку у старшокласників здатності самостійно вирішувати проблеми у різних сферах і видах діяльності на основі соціального досвіду, елементом якого є і власний досвід учнів;

- зміст освіти являє собою дидактично

адаптований соціальний досвід вирішення пізнавальних, комунікативних, організаційних та інших проблем, що становлять змістову частину освіти;

- оцінювання результатів проводиться з врахуванням, що досягнуті на певному етапі навчання.

Всередині компетентісного підходу виділяють два базові поняття – компетентність і компетенції. В своїх дослідженнях ми дотримуємося наступних визначень.

Компетентність – це характеристика, якою володіє людина в результаті ефективності (результативності) її дій, що спрямовані на вирішення певного переліку завдань чи задач. Компетенція – це здатність успішно відповідати на індивідуальні чи суспільні потреби або виконувати завдання чи провадити діяльність. Таким чином, компетенція повинна відповідати індивідуальним чи суспільним потребам. Крім понять “компетентність” і “компетенція” у компетентісний підхід входить і термін “ключові компетентності”, який вказує на те, що вони являються ключом, основою для інших, більш конкретних і предметно-орієнтованих. Узагальнюючи різноманітні точки зору, можна сформулювати їх істотні ознаки – ключові компетентності являють собою різноманітні ментальні засоби, інструменти (способи, методи, прийоми) досягнення людиною важливої для неї мети (результатів);

- ключові компетентності дозволяють людині досягнути результатів в невизначено – проблемних ситуаціях.

Так, за даними І. Зимня [9, 10] якщо уявити ці компетентності як актуальні компетентності, то вони будуть включати такі характеристики:

а) готовність до прояву компетентності (мотиваційний компонент);

б) володіння знаннями вмістом (когнітивний компонент);

в) досвід прояву компетентності у стандартних і нестандартних ситуаціях (поведінковий аспект);

д) ціннісно-смысловий аспект;

е) емоційно-вольова регуляція процесу і результату прояву компетентності;

Проектуючи модель, ми виходили з того, що у старшокласників крім предмету “основи фізичної культури” з’являється предмет “основи медичних знань” і предмет “захист Вітчизни”. Враховувалися і другі вимоги до моделі – вона повинна відображати ступінь цілості здорового способу життя; повинна враховувати педагогічні умови формування здорового способу життя у старшокласників на основі компетентісного підходу; модель повинна бути структурована.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО СТВОРЕННЯ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО САМООРГАНІЗАЦІЇ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Процес підготовки старшокласників до самоорганізації здорового способу життя на основі компетентісного підходу розглядається нами як складна система, яка складається з взаємозв'язаних компонентів, що найшли відображення у моделі – меті, педагогічних умовах і компонентах підготовки, принципах компетентісного підходу.

Мета – це підвищити ефективність підготовки старшокласників до самоорганізації здорового способу життя на основі компетентісного підходу (формування ключових компетентностей). Ключові компетентності – в тому числі і здоров'язбережувальна на основі особистісного самоудосконалення (самопізнання, самоаналіз, самооцінка, самоконтроль, саморегуляція).

В моделі виділені чотири компоненти готовності – 1 – мотиваційний (готовність до актуалізації компетентності), який полягає в тому, що в процесі занять цілеспрямовано йде формування потреб, мотивів для самоорганізації

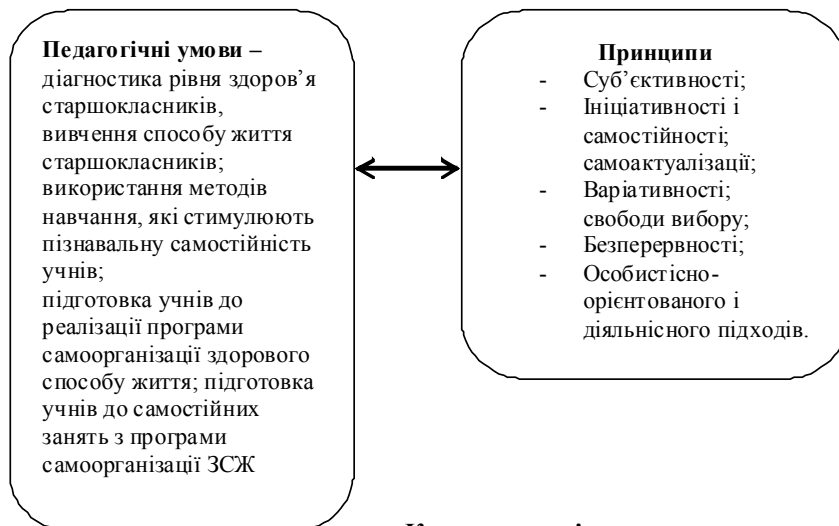
здорового способу життя як фактору успішної навчальної і професійної діяльності;

2 – когнітивний (володіння знаннями вмісту компетентності здоров'язбереження (оволодіння учнями не тільки програмним матеріалом, але й знаннями, вміннями, навиками оцінки працездатності, методиками індивідуальних оздоровчих програм, методами регулювання психоемоційного стану);

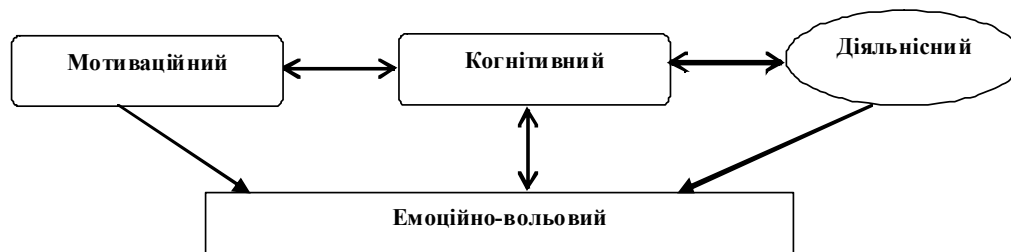
3 – діяльнісний (досвід прояву компетентності) – направлений на оволодіння учнями вміння створити індивідуальну програму дій ЗСЖ, вміти корегувати засоби для досягнення, оцінювати результати, співставляти їх з заданими критеріями успішної діяльності;

4 – емоційно-вольовий (готовність до регуляції процесу і результат прояву компетентності – обумовлений тим, що він являється необхідним елементом і механізмом реалізації всіх компонентів підготовки і виражається в рефлексивному відображенні самого себе, самоаналізі своєї діяльності, знань, умінь, навичок.

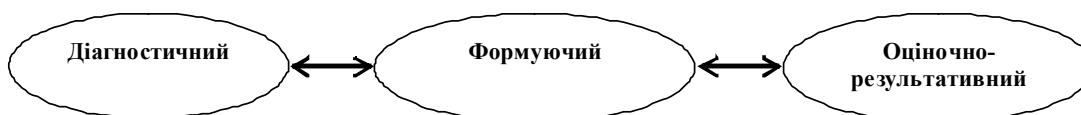
Педагогічні умови і принципи

Компоненти підготовки

Етапи підготовки

**КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО СТВОРЕННЯ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ СТАРШОКЛАСНИКІВ
ДО САМООРГАНІЗАЦІЇ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ**

Щодо етапів, то варто наголосити, що на діагностичному етапі передбачається ретельне обстеження здоров'я старшокласників, а також проведення педагогічного тестування рівня теоретичних знань по ЗСЖ. Даний етап передбачає також індивідуальне обговорення з старшокласниками результатів обстеження, виявлення причин, які перешкоджають учневі раціонально організувати свою життєдіяльність; Формуючий етап безумовно включає мотиваційну частину, яка полягає до формування внутрішніх мотивів по самоорганізації ЗСЖ; інформаційну частину – яка веде до інформування учнів про форми і методи загартовування, різні фізичні вправи, прийоми самоконтролю при фізичних вправах. Цільова частина полягає у поетапному проведенні учнями власних занять фізичною культурою, загартовуванні, самоорганізації ЗСЖ.

Оціночно-результативний блок передбачає співставлення результатів, отриманих в ході кінцевого контролю і самоконтролю, вивчення рівня готовності старшокласників до самоорганізації ЗСЖ.

Висновки. На нашу думку, одним з перспективних підходів орієнтація старшокласників на самоорганізацію здорового способу життя в умовах компетентнісного підходу є саме той орієнтир, що дозволить змінити існуюче становище з станом здоров'я більшості старшокласників. У цьому контексті вкрай актуальним видається продовження досліджень в царині самоорганізації здорового життя старшокласників.

1. Бех І.Д. *Виховання особистості. К.І. Особисто орієнтований підхід: теоретико-методологічні засади.* – К.: Либідь, 2003. – 278 с.

2. Бойченко Т.Є. *Здоров'язберігаюча компетентність як ключова в освіті України / Т.Є. Бойченко // Основи здоров'я і фізична культура.* – 2008. – №11. – 12. – С. 6 – 7.

3. Бойченко Т.Є. *Валеологія в сучасній системі гуманітарної науки та освіти / Т.Є. Бойченко. // Філософські проблеми гуманітарних наук.* – 2004. – №3. – С. 82 – 92.

4. Бойченко Т.Є. *Складові чинники здорового способу життя учнівської молоді, методи його формування. / Т.Є. Бойченко // Джерела педагогічної майстерності. Сучасний навчальний заклад. – Школа сприяння здоров'ю. Науково-методичний журнал.* – Випуск 3. (43). – Харків. ХОНМБО, 2009. – С. 54 – 58.

5. Воронін Д.Є. *Здоров'язберігаюча компетентність студента в соціально-педагогічному аспекті // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту.* – 2006. – № 2. – С. 25 – 28.

6. Ващенко О. *Здоров'язберігаючі технології в загальноосвітніх навчальних закладах / О. Ващенко, С. Свириденко // Директор школи.* – 2006. – №20. – С. 12 – 15.

7. Ващенко О. *Організація здоров'язберігаючої діяльності початкової школи / О. Ващенко, С. Свириденко // Початкова освіта.* – 2005. – №46. – С. 2 – 4.

8. Ващенко О. *Як створити школу сприяння здоров'ю / О. Ващенко, С. Свириденко.* – К.: Шкільний світ, 2008.

9. Зимняя И.А. *Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования. // Высшее образование сегодня.* – №5. – 2003. – С. 22 – 27.

10. Зимняя И.А. *Социальная работа как профессиональная деятельность. // Социальная работа / Отв. Ред. И.А. Зимняя. Вып.2. М., 1992.*

11. Хуторский А.В. *Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования. // Доклады 4-й Всероссийской Дистанционной августовской педагогической конференции “Обновление российской школы” (26 августа – 10 сентября 2002 г.)* <http://www.eidos.ru/conf/>.

Стаття надійшла до редакції 29.09.2012

“Якщо педагогіка хоче всебічно виховати людину, то спершу повинна всебічно пізнати її”.

“Тільки особистість може творити особистість, тільки характером можна утворити характер”.

*Костянтин Ушинський
видатний педагог-класик*

